

माध्यमिक शिक्षा मण्डल, मध्यप्रदेश, भोपाल

Year - 2023

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षा का विषय : Samskrit विषय कोड : 5 1 2 परीक्षा का माध्यम : English
तीर के निशान ↓ से मिलाकर लगायें

उत्तर पुस्तिका का सरल क्रमांक A-23 0818924

अंकों में परीक्षार्थी का रोल नम्बर
- 1 3 5 3 4 9 3 8 4

शब्दों में
Three Five Three Four Nine Three Eight Four

नीचे दिये गये उदाहरण अनुसार कोड नम्बर भरें
उदाहरण : 2 4 3 9 5 6 8
एक दो छः आठ

प्रश्न पत्र का सेट ①

क :- परीक्षार्थी का कक्ष क्रमांक 44

ख :- परीक्षा का दिनांक 14 03 2023

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केन्द्र क्रमांक की मुद्रा

HIGH SCHOOL EXAMINATION केन्द्राध्यक्ष
C. No. 532322

पर्यवेक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर : केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष के ह

Swati

Handwritten signature

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रमाणित किया जाता है कि होलो क्राफ्ट स्टीकर क्षतिग्रस्त नहीं पाया गया तथा अनुपृष्ठों के अनुरूप मुख्य पृष्ठ पर अंकों की प्रविष्टि एवं अंकों का योग सही है।

निर्धारित मुद्रा : नाम, पदनाम, मोबाईल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पद संस्था के नाम की मुद्रा लगाएँ।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा : परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा

श्रीमति वैशाली विंचोले (उ.मा.शिक्ष.)
उप मुख्य परीक्षक
परीक्षक क्रमांक-31178
मो.न.7354013711

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे।
प्रश्न क्रमांक के समुख प्राप्तांकों की प्रविष्टि करें।

प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	प्राप्तांक (अंकों में)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष एवं पर्यवेक्षक द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रश्न - 1

1588180

(i) एकवचनम्

(ii) पञ्चमा

(iii) श्वः

B (iv) एव

S (v) एकवचनम्

E (vi) सप्तमी

प्रश्न - 2

(क) (i) न

(ख) (ii) आम

(ग) (iii) न

(घ) (iv) न

(ङ) (v) आम

પ્રશ્ન ક્ર.

(ચ) (vi) આમ

પ્રશ્ન - ૩

(કે) પ્રમદીશઃ → યજ્ઞજન સન્ધિઃ

(એ) પીનામ્બરઃ → વદુલીદિ સમાસઃ

B (ગ) વિદ્યાલયઃ → દીર્ઘ સ્વર સન્ધિઃ

S (ઘ) ચૌરાત્ર અયમ → પચ્ચમી તાત્પર્યઃ

E (ઙ) મનોરથઃ → વિસર્ગ સન્ધિઃ

(ચ) રામકૃષ્ણૌ → દ્વન્દ્વસમાસઃ

પ્રશ્ન - ૪

(ક) જ્ઞાનચ

(શ્વ) સર્વદા સર્વકાર્યેષુ બુદ્ધિ લલવતી ।

प्रश्न क्र.

(ग) अत्र अर्चितं दुर्वदम् जातम् ।(घ) उपनयनोपदेशेन सम्बन्धेन वाल्मीकिः लवकुशयोः गुरुः ।(ङ) पठितवान् + पठ् + ~~कृतवन्~~ कृतवन्गन्तुम् + गम् + गुम्B
S
Eप्रश्न - 5(क) 'क्षीरम्' इत्यस्य पदस्य तनुः पर्यायः भवति ।(ख) 'मूलम्' इत्यस्य पदस्य दुर्लभः विलोमपदं भवति ।(ग) 'साध्यम्' इत्यस्य पदस्य निश्चयम् विलोमपदं भवति ।(घ) मधुराग्निः गीतानि इत्यस्मिन् पदयोः गीतानि विशेष्यम् अस्ति ।(ङ) सुन्दरः बालकः इत्यस्मिन् पदयोः सुन्दरः विशेषणम् अस्ति ।(च) 'आम्रम्' इत्यस्य पदस्य रसात्म पर्यायः भवति ।

પ્રશ્ન ક્ર.

પ્રશ્ન - 6

અ. ઉદ્યમેન સમઃ લન્ધુઃ નાસ્તિ ।

પ્રશ્ન - 7

અ. વસ્તુતઃ ચૌરઃ આરક્ષી આસીત ।

પ્રશ્ન - 8અથવા

અ. બનઃ અર્થકાશ્યેન પીઢિતઃ લશ્યાનમ્ વિદ્યાય પદાન્તિઃ ગચ્છન્તિ ।

પ્રશ્ન - 9

અ. અસ્માકં પથવિશી વાયુમંડલં , બલમ્ , મક્ષયમ્ , દાશતલં
ચ દુષિતમ્ અસ્તિ ।

પ્રશ્ન - 10

અ. શમાય કુશલવયોઃ કંઠાશ્લેષસ્થ સ્પર્શઃ હૃદયગ્રાહી આસીત ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 11

(1) सः शैटिकां खादति । (कर्मवाच्ये)
 तैन शैटिका खादयते ।

गायकेन गीतं गीयते । (कर्तृवाच्ये)
 गायकः गीतं गायति ।

प्रश्न 12B
S
E

गूढा गूढां वेत्ति न वेत्ति निर्गूढा,
 बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलः ।
 पिको वसन्तस्थ गूढां न वायसः,
 कशी च सिद्धस्थ बलं न मूषकः ॥१॥

प्रश्न 13

(i) मनकेन कर्म शैशवे विद्याधनं दीयते ?

(ii) नशाशाधीशः कः आसीत् ?

प्रश्न क्र.

प्रश्न 14

कुशः - शम्भु प्रति

(iii)

शम्भु - विदूषकम् प्रति

प्रश्न - 15

श्री गणेशाय नमः ।

B
S
E

सीता शम्भो सह वनं गच्छति ।

प्रश्न - 16अहो समयस्य सदुपयोगः कर्णीयः ।अत्र अविनं दुर्वहम् अस्मि ।

(iii)

इदानीं वायुमण्डलं भृशम् प्रदूषितमस्ति ।

(iv)

अर्वेषामेव महत्त्वं विद्यते शुद्धासमयम् ।

योग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ 8 के अंक

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न 17

(i) वृद्धिमती पुत्रद्वयेन उपेता पितृमृदं प्रति चलिता ।

(ii) मार्गे सा एकं व्याधम् अपश्यत् ।

(iii) व्याधिं दृष्ट्वा सा पुत्रौ ताडयन्ती उवाच - अधूना एकमेव व्याधः विमल्य भुज्यताम् ।

व्याधः व्याधमार्शद्वयमिति सन्वा पलायितः ।

B
S
E

प्रश्न 18

कृषकः बलीवद्विधां क्षेत्रकषणं कुर्वन्नासीत् ।

(ii) तयोः बलीवद्विधौ एकः शरीरेण दुर्बलः ज्वेन गन्तुमशक्तश्चासीत् ।

(iii) मानुः शूराभौ नैत्राभ्यां श्रुतिं आविशसन् ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 19

(i) मद्येन रिपुः आलस्यः अस्ति ।

(ii) उद्यमेन समः बन्धुः न अस्ति ।

~~नारदयुवमसौ बन्धुः~~

(iii) आलस्यं कृत्वा नरः न अवसिद्धि ।

B
S
Eप्रश्न 20अथवा

(i) शृगालः धूर्तः आसीत् ।

(ii) व्याघ्रः ^{बुद्धिमती} चपेटया ^{पृष्ठे} दृष्टा ।

व्याघ्रेन शान्मपुत्रावैकशौ मामन्तुं कलहायमानौ चपेटया पृष्ठे दृष्टा ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 22

- (i) संन्यासी नदीतीरं वसति स्म ।
- (ii) नौका शितायाः घट्टेन निमग्ना अभवत् ।
- (iii) एकदा संन्यासी शिष्यैः सह नद्या अपरं तीरं गतवान् ।
- (iv) संन्यासी अकथयत् - तस्यां नौकायां स्थितेषु कश्चित्
दुष्टः आसीत् इति मन्ये । अतः ते अत्र मरणं
प्राप्तवन्तः ।

B
S
Eप्रश्न - 19 अथवा

एक एव स्वर्गो
वा पुरुन्दरम् ॥

- (i) चातकः वनं वसति ।
- (ii) चातकः मानी स्वराः वर्तते ।
- (iii) चातकः क्षरायाः जलम् न पित्रा पुरुन्दरम् वर्षाजलम्
शाचते अन्वथा विपासितः एव म्रियते ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 21

21. स्वप्नाचार्यश्चक्रे अवकाशाश्चम एकं पार्थिनापत्रम् संस्कृतभाषायां लिखत ।

माननीय प्राचार्य महोदयः

शासकीय उच्चतर माध्यमिक विद्यालय

नैदुरुनगरम् इन्दौरमण्डलम्

महोदयः

विषय :- अवकाशाश्चम पार्थिनापत्रम् ।

महोदयः

सैवायाम् सविनयं निवेदनम् इदं यत् अहं अद्य
अकस्मात् ज्वरपीडितः अस्मि । अतः एव विद्यालयं आगन्तुम्
अर्थात् असमर्था अस्मि । कृपया पञ्चदिवसानाम्
पञ्चदिनाङ्कतः नवदिनाङ्क - पर्यन्तम् अवकाशं शृण्वन्
इति सविनयं पार्थयामि ।

धन्यवादाः ।

भवदीया शिष्या

अ. ब. स.

कक्षा - 10

वर्ग - 'अ'

दिनाङ्क :- 14/03/23

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 23

कवि: कालिदासःB
S
E

- 1) कविकुलशिरोमणि महाकविः कालिदासः संस्कृतभाषायाः श्रेष्ठतमः कवि अस्ति ।
- 2) सः नाटककारः महाकाव्यप्रवर्तता गीतिकाव्यकर्ता च आसीत् ।
- 3) तस्य प्रमुखा ग्रन्थाः सन्ति यथा ग्रीति नाटकानि अभिज्ञानशाकुन्तलम्, विक्रमार्वाञ्छीयम्, भालविकाग्निमित्रम् च ।
- 4) महाकाव्यद्वयम् रघुवंशम् कुमारसम्भवम् च गीतिकाव्यद्वयम् मेघदूतम् ऋतुसंहारम् च ।
- 5) कालिदासस्य लौकप्रियमायाः करुणं तस्य प्रसादगुणं युक्ता ललिता शैली अस्ति ।
- 6) कालिदासस्य प्रकृति चित्रणं अतीव रम्यम् अस्ति । चरित्र चित्रणं कालिदासः अतीव पटुः अस्ति ।
- 7) कालिदासः महाशयविक्रमादिन्यस्य अग्रा कविः आसीत् ।
- 8) अनुमार्शनं यत्तस्य जन्मभूमिः उज्जयिनी आसीत् ।
- 9) मेघदूतं उज्जयिन्याः अद्य वर्णनं विद्यते ।
- 10) कालिदासस्य कृतिषु कृत्रिमतायाः अभावः अस्ति ।
- 11) यादृशः इत्य-प्रवादः कालिदासस्य काव्येषु विद्यते तादृशः अन्यत्र नास्ति ।
- 12) कालिदासस्य साहित्ये काव्यसौन्दर्यं इत्यनिरूप्यते च सर्वत्र दृश्यते ।
- 13) कालिदासस्य उपमा प्रयोगः अपूर्वः । अतः साधुच्यते 'उपमा कालिदासस्य' ।

कालिदासस्य अद्वितीयताया त्वमेव केनापि कविना उक्तम् :-

प्रश्न क्र.

पुरुष कवीनां गणनास्यद्वयं ।

कनिष्ठिकाधिष्ठितकालिदासः ॥

अद्यापि तन्मूल्यकवैरभावाद् ।

अनामिका सार्यवती लभूव ॥॥॥

B
S
E